

Ob začetku šolskega leta

Dne 1. oktobra se je uradno začelo novo šolsko leto. Za osem in pol milijona šolarjev in dijakov v Italiji so se odprla šolska vrata. Mnogim šele prvič v prvi razred osnovne šole, večini pa že v druge in višje razrede.

Med temi milijoni je tudi nekaj tisočev slovenske mladine, ki bo začela ali nadaljevala pouk na državnih slovenskih šolah. Celokupno število slovenskih šolarjev in dijakov v naši deželi je nekoliko višje od lanskega. To je razveseljivo dejstvo, kljub mnogim odpadnikom, ker kaže, da se naše ljudstvo zaveda važnosti in globokega vzgojnega pomena naših slovenskih šol.

Za njihov pravi in plemeniti razvoj, ki je temelj vsega našega kulturnega življenja, pa mora vsakdo po svojih močeh in v svojem okviru sodelovati: dijaki, starši, profesorji in javne prosvetne ter gospodarske ustanove.

Zato naj bo odmerjenega nekaj prostora, da izrazimo tem skupinam nekaj misli in želja za rast in uspeh naših šol.

Predvsem želimo, da bi se naši šolarji in dijaki zavedali svojega poklica, ki je v učni dobi študijska, vzgojna in samovzgojna priprava za življenje. Brez dvoma pa imajo pravico v višjih razredih in zrelejših letih tudi do lastnega razmišljanja in uveljavljanja svojih razsodnih sklepov, dokler so v mejah skupnih koristi dijaka, šole, doma in naroda. Gole »kontestacije« ali oporekanje proti vsemu obstoječemu je prav tako abotno in smešno kot trdovratno vztrajanje na vsem, kar je bilo. Prav tako nespametna je gonja proti vsakemu učenju ali »nacionizmu« določenih dejstev n.pr. pri zgodovini, književnosti, slovnici ali celo pri matematiki. Brez poznanja temeljnih izsledkov vsake znanosti preidemo v prazno besedičenje, v vrsto diskusije brez jedra in priprave za končni dokaz lastne zrelosti, pa naj se ta še imenuje matura ali končna ocena. Učenje, resnost, pa tudi osebna dijakova razgledanost bo prinesla našim šolam zdrav razvoj.

Starši tudi lahko izdatno pomagajo k temu. Naj ne bo zamere, če zapišemo, da se le neznamenit odstotek naših staršev zanima za šolo in njeno življenje. Morda pridejo enkrat na leto vprašati, ali bo sin ali hčerka izdelala ali ne. Med letom pa se ne posvetujejo s profesorji, kako bi njih otroci bolj uspevali. Če sinovi ne izdelajo, je seveda kriva šola ali kak profesor, ne pa sin, ki je hodil v šolo samo »kontestirati«, ne pa se učiti. Večina staršev se zanima edino za svojega sina ali hčer, celokupnost šole, njene potrebe in težave so jim pa le malo mar in so jim celo nepoznane. Zato bi se morali v polnem številu udeleževati roditeljskih sestankov, da se šole in družine povežejo, tudi v stvarni kritiki, za dobro njihovih otrok in povzdig naših šol.

(Dalje na 6. str.)

SARAGATOV OBISK ODPIRA NOVE PERSPEKTIVE

Najbolj razširjeni italijanski dnevnik povesčajo te dni veliko pozornost uradnemu obisku predsednika italijanske republike Saragata v Jugoslaviji. Vsi komentatorji soglasno ugotavljajo, da gre za pomemben politični dogodek, ki ne bo vplival samo na nadaljnji razvoj dvostranskih odnosov, temveč bo imel pozitivne posledice tudi v širšem mednarodnem pogledu.

Kar zadeva dvostranske odnose, je treba poudariti, da pomeni visoki obisk krono dosedanjega širokega sodelovanja med dvema državama, sodelovanja, ki ga najbolje odražata dve dejstvi: vrednost trgovinske izmenjave in število prehodov na italijansko-jugoslovanski meji. Trgovinska izmenjava je v letu 1968 dosegla vrednost 307 milijard lir, s čimer je Italija utrdila prvo mesto, ki ga že več let zavzema v jugoslovanski zunanji trgovini. Italijanski izvoz je namreč lani pokazal vrednost 180 milijard lir, uvoz pa 127 milijard in letošnji podatki kažejo, da bo izmenjava dosegla nov rekord. Če pa govorimo, da je italijansko-jugoslovanska meja ena najbolj odprtih v Evropi, to ni ceneno triumfalistično besedičenje, temveč stvarnost, ki jo dokazuje ogromno število prehodov. Lani so na primer na tej meji zabeležili rekordno število 130 milijonov prehodov in vse kaže, da se bo letos to število še povečalo.

Ne bomo tu omenjali vseh drugih stikov in vezi, ki so se vzpostavile po letu 1954, ko je bil podpisan londonski sporazum, s katerim je bilo urejeno tržaško vprašanje, in po letu 1956, ko je bil v Vidmu sklenjen sporazum o maloobmejnem prometu, ki je obmejnemu prebivalstvu na široko odprl meje in mu omogočil takorekoč svobodno kroženje. Bil je pogumen in daljnoviden ukrep, ker je bistveno in odločilno pripomogel k ozdravljenju zastrupljenega ozračja, ki je vladalo v naših obmejnih krajih in ki je dejansko preprečevalo ali vsaj otežkočalo začetek kateregakoli sodelovanja med sosednima državama in njunimi narodi.

MEDNARODNI POMEN OBISKA

Z ustanovitvijo avtonomne dežele Furlanije - Julijske krajine je nato nastala nova priložnost za globljo medsebojno spoznavanje in sodelovanje, pri čemer je predvsem zainteresirana sosedna Slovenija. Obisk, ki ga je v naši deželi pred kratkim opravil predsednik Kavčič, potrjuje voljo obeh prizadetih dežel, da v okviru prizadevanj za še tesnejše sodelovanje zavzameta prva mesta, da odkrivata nove možnosti in kažeta smer, po kateri naj se razvijajo nadaljnji odnosi.

Italijanski komentatorji pravilno poudarjajo mednarodni pomen sedanjega Saragatovega obiska, pri čemer opozarjajo pred-

vsem na dejstvo, da sta Jugoslavija in Italija mogli razviti tako povoljne odnose in tako obširno sodelovanje, čeprav sta državi z različno družbeno ureditvijo in čeprav zavzemata v zunanji politiki različni mesti. Ti državi sta namreč konkretno dokazali, da je načelo miroljubnega sožitja izvedljivo, če obstaja pri odgovornih politikih in krogih dobra volja. Toda državi ob Jadranu se med razvijanjem medsebojnih odnosov nista ustavili pri mirnem sožitju, temveč ju je že čas sam privedel do tega, da sta začeli misliti tudi na možnost določenega političnega sodelovanja v mednarodni areni. Ne gre za to, da bi se Italija sedaj odpovedala svojemu mestu v atlantskem zavezništvu ali da bi Jugoslavija zapustila krog nevrščenih držav. Gre za to, da sta ti državi našli skupen jezik v zunanji politiki, da so jima določena načela skupna in da sta za zmago teh načel tudi pripravljeni sodelovati v evropskem in svetovnem merilu.

SE HITREJŠE NAPREDOVANJE

Italijanski zunanji minister Moro, ki spremlja predsednika Saragata na obisku v Jugoslaviji, je še pred kratkim v parlamentu izjavil, da sta Italija in Jugoslavija dosegli že tako znatne uspehe, da se hočeta sedaj sporazumeti o programu, ki jima bo omogočil še hitrejše skupno napredovanje. Postati hočeta svetu za zgled, kaj vse lahko dosežejo narodi, kadar jih odkrito preveva miroljubni duh, je dejal Moro. V zvezi z obiskom v Jugoslaviji je Moro omenil zlasti dve potezi, ki sta v zunanji politiki skupni obema državama, to je načelo o polni suverenosti vsake države, ki je nihče ne more pod nobeno pretvezo omejevati, in prizadevanje za evropsko varnost s postopnim odpravljanjem blokvske politike. Znano je namreč, da se je za tako politiko odločno zavzemal bivši zunanji minister Nenni, kar je prišlo jasno do izraza na njegovem letošnjem obisku v Beogradu in to politiko name-rava nadaljevati tudi sedanji minister Moro.

Potovanje predsednika Saragata v Jugoslavijo nima torej samo vpludnostnega značaja, ni samo potrditev dosedanjih že tako dobrih odnosov, temveč pomeni tudi uvod v novo, širše sodelovanje in začetek skupnih političnih prizadevanj na področju mednarodne politike, kar je bistvene važnosti za ohranitev in utrditev miru v Sredozemlju in sploh v vsej južni Evropi.

GROTESKNO PISANJE

Glede na tako široko zasnovan politični program in na tako obširno perspektivo, ki ju s sedanjim srečanjem postavljata vladi dveh sosednih držav, je naravnost groteskno pi-

(dalje na 6. strani)

RADIO TRST A

* NEDELJA, 5. oktobra, ob: 8.00 Koledar; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 9.50 Glasba za orgle; 10.45 V prazničnem tonu; 11.15 Oddaja za najmlajše; Collodi »Vanček«; 11.50 Ringaraja za naše malčke; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Revija glasbil; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj...; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.30 Nino Lillo: »Primer Sosnovskega«. Radijska drama; 16.45 Parada orkestrov; 17.30 Zborovska glasba; 18.00 Miniaturni koncert. 18.45 Bednarik: »Pratika«; 19.00 Jazz kotiček; 19.15 Sedem dni v svetu; 19.30 Iz slovenske folklore; Reharjeva: »Pri noglarjih«; 21.00 Semenj plošč; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Sodobna glasba; 22.20 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 6. oktobra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 11.15 Ansambli harmonik; 12.10 Kalanova: »Pomenek s poslušavkami«; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce; 17.35 Jež: Italijanščina po radiu; 17.55 Misli in nazori; 18.15 Umetnost; 18.30 Zbor »Giuseppe Schiff«; 19.10 »Odvetnik za vsakogar«; 19.20 Znanje melodije; 20.00 Športna tribuna; 20.15 Poročila 20.35 Glasba od vsepovsod; 21.00 Alfio Ferrisi: »Postojnska jama«; 21.45 Slovenski solisti.

♦ TOREK, 7. oktobra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 12.15 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce; 18.30 Komorni koncert; 18.55 Furlanski ljudski plesi; 19.10 Spomini Vena Pilona; 19.45 Mešani zbor »Lojze Bratuž« iz Gorice, vodi Filej; 20.00 Šport; 21.15 Poročila — Danes v deželni upravi; 20.35 Gounod: »Zdravnik proti svoji volji«, opera

♦ SREDA, 8. oktobra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 11.50 Kitarista John in Jerry; 12.10 Brali smo za vas; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Sodobne popevke — 17.35 Jež: Italijanščina po radiu; 17.55 Ne vse, toda o vsem; 18.15 Umetnost; 18.30 Schubertovi samospjevi; 18.50 Becaud, skladatelj in pevec; 19.10 Higiiena in zdravje; 19.20 Iz potne torbe Milka Matičetovega; 19.40 Jazz ansambli; 20.00 Šport; 20.15 Poročila — Danes v deželni upravi; 20.35 Simf. koncert; V odmoru: Za vašo knjižno polico. 22.05 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 9. oktobra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 12.00 Theuerschuh: »Družinski obzornik«; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Ansambli na Radiu Trst; 17.35 Jevnikar: Slovenščina za Slovence; 17.55 Kako in zakaj; 18.15 Umetnost; 18.30 Nove plošče resne glasbe; 19.00 Joan Baez in Pete Seeger pojeta pesmi »folk«; 19.20 Orkestri in stili; 20.44 Šport; 20.15 Poročila — Danes v deželni upravi; 20.35 Camasio - N. Oxilia: »Zbogom, mlada leta!«

♦ PETEK, 10. oktobra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 11.50 Pianist Lutazzi; 12.10 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Mandolinski ansambel »Nino Micol«; 17.20 Za mlade poslušavce: Glasbeni mojstri; 17.35 Jež: Italijanščina po radiu; 17.55 Ne vse, toda o vsem; 18.15 Umetnost; 18.30 Sodobni slovenski skladatelji; Stibilj: »Epervier de ta faiblesse, Domine«, za recitatorja in tolkala; 13.40 Priredbe Bachovih skladb za kitaro; 19.00 Otroci pojó; 19.10 Pesniški nazori; 19.20 »V ritmu mladosti«; Koncert, ki smo ga registrirali v Kulturnem domu 1. julija lani; 20.00 Šport; 20.15 Poročila — Danes v deželni upravi; 20.35 Gospodarstvo in delo; 20.50 Koncert operne glasbe;

♦ SOBOTA, 11. oktobra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 12.00 Iz starih časov; 12.20 Zavsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 Avtoradio; 16.05 Zbori z vsega sveta; 16.30 Slavniki ni valčki iz operet; 17.20 Dialog — Cerkev v sodobnem svetu; 17.30 Za mlade poslušavce: Od šolskega nastopa do koncerta; 17.45 Gajmir Budal: »Razpoložljivi vodni viri in njihova uporaba«; 18.00 Moj prosti čas; 18.15 Umetnost; 18.30 Slovenski vokalni oktet; 19.30 Po društvih in krožkih; 19.20 Zabavali vas bodo; 20.00 Šport; 20.15 Poročila — Danes v deželni upravi; 20.50 Verč: »Rdeči gumb«. Radijska kriminalka.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna »Graphis« Trst

Nemški volivci so odklonili desno in levo skrajnost

V nedeljo so bile v Nemški zvezni republiki parlamentarne volitve, ki so v taki meri potrdile, da imajo nemški volivci zaupanje samo v demokratične stranke, kakor niso tega pričakovali niti največji optimisti.

Skrajnodesničarska stranka NDP (Nacionalno-demokratska stranka Nemčije) je dobila samo 4,3 odst. glasov in s tem niti ni dosegla pravice, da bi bila zastopana v zveznem parlamentu. Po nemški ustavi je namreč potrebno, da dobi kaka stranka vsaj 5 odst. glasov, da je lahko zastopana v zveznem parlamentu. In ta neuspeh je doživela NDP (imenujejo jo tudi novonacistično stranko) kljub temu, da je nastopala v volivni propagandi zelo samozavestno in bučno. Res pa je tudi da je več kot podvojila število svojih glasov; delež njenih volivcev je namreč narasel od 2 odst. pri parlamentarnih volitvah leta 1965 na 4,3 odst. Vendar je tudi ta odstotek še tako majhen, da predstavlja naravnost pozitivno izjemo glede na razmerje političnih sil v večini zahodnoevropskih držav, saj voli npr. novofašistično MIS v Italiji okrog desetina volivcev.

NEUPRAVIČEN STRAH

Tako se je izkazal neupravičen strah demokratičnih krogov tako v Nemčiji sami kot v tujini, da drsi Nemčija spet v naročje skrajnega nacionalizma. Dolg nos pa je pri tem dobila tudi sovjetska propaganda, ki je najhujše kričala o nevarnosti novonacizma in revanšizma v Nemčiji in je s tem utemeljevala lani tudi svojo agresijo na Češkoslovaško, češ da mora »prehiteti« nemške revanšiste, ki da mislijo ponovno zasedati Češko. Nedeljski volivni rezultati so pokazali, kako smešna in hkrati podla je bita taka utemeljitev zasedbe in unčenja edine človeške in gospodarsko učinkovite oblike socializma, ki se je doslej pojavila v okviru sovjetskega bloka.

Hud neuspeh je doživela pri nedeljskih volitvah tudi skrajna levica. Odrezala se je tako slabo, da je volivne statistike v dnevnikih niti niso navajale v statističnih stolpcih. »Akcija demokratični napredek« (ADF), kot se je imenovala volivna zveza nedavno ustanovljene Nemške komunistične stranke z raznimi drugimi skrajno-levimi gibanji (maoisti, guevaristi, študentovski ekstremisti itd.) je prejela komaj 197.570, torej 0,6 odst. glasov. Pri parlamentarnih volitvah leta 1965 je dobila ta skupina, ki se je imenovala tedaj Nemška mirovna unija, še 1,3 odst. glasov.

Kot resnična zmagovalka je izšla iz nemškega volivnega boja CDU/CSU (zveza kr-

ščanskih demokratov in krščanskih socialcev — ti zadnji imajo svoje glavno oporišče na Bavarskem in vodi jih znani politik in gospodarstvenik Franz Josef Strauss). Ta stranka je dosegla 15.203.457 glasov, to je 46,1 odst. V odstotkih je sicer rahlo nazadovala, ker je prejela l. 1965 47,6 odst. glasov, toda treba je upoštevati, da je že dvajset let na oblasti in da take »vladne« stranke s časom nazadujejo, kar zadeva odstotke prejetih glasov (seveda samo v državah, kjer je možna opozicija). Krščanski demokrati in krščanski socialci so dobili tako krepko relativno večino. V parlamentu bodo imeli 242 poslancev (doslej 245).

Socialistična (socialnodemokratska) stranka (SPD) je dobila 14.074.455 glasov, v odstotkih 42,7. S tem je socialistična stranka sicer napredovala od zadnjih parlamentarnih volitev, ko je dobila 39,3 odst. glasov, vendar pa še zdaleč ni dosegla svojega cilja, namreč da bi dosegla relativno ali celo absolutno večino in bi mogla tako ona zanaprej oblikovati nemško politiko. Njen voditelj Willy Brandt, sedanjí zunanji minister v koalicijski vladi, je doživel takó bridko razočaranje. Poražen je bil, v tekmi s krščanskimi demokrati in socialci, že pri parlamentarnih volitvah v letih 1961 in 1965, a je trdno upal v relativno večino vsaj pri teh volitvah, s čimer bi mu bilo zagotovljeno kanclersko mesto, s tem pa tudi odločilni vpliv na nemško politiko.

»DOL S STARIMI KITAMI!«

Vendar pa se še ni odpovedal vsem upom in možno je, da bo znal uresničiti svojo željo. Če se mu namreč posreči skleniti koalicijo z liberalci, bi socialni demokrati in liberalci razpolagali v parlamentu z absolutno večino in kanclersko mesto bi pripadlo Brandtu. Oboji skupaj bi imeli 254 poslancev nasproti 242 krščanskodemokratskim in krščanskosocialnim poslancem. Večina bi znašala torej 12 poslancev. Brandt bo gotovo vse poskusil, da bi to dosegel, saj se mu ponuja tu morda zadnja priložnost, da pride na vlado. Težko pa se bodo za to odločili liberaci, če nočejo popolnoma likvidirati svoje stranke. Pri teh volitvah so namreč doživeli naravnost katastrofalen poraz in to ravno zaradi svoje nesamostojne politike, ki je bila že doslej vprežena v voz bodisi krščansko demokratske bodisi socialnodemokratske stranke. Na volitve so šli s precej levičarskimi in demagoško »mladostnimi gesli«. Eno izmed njihovih volivnih gesel se je glasilo »Dol s starimi kitami«, kar so pobrali od mladinskih demonstrantov. (Na Kitajskem

(Nadaljevanje na 8. strani)

Saragatov obisk odpira nove perspektive

(Nadaljevanje s 1. strani)

sanje tistega italijanskega tržaškega tiska, ki ob tem obisku pogreva vprašanje vzhodnih meja italijanske republike, kot da bi se v tem pogledu moglo skoraj 25 let po končani vojni, 22 let po sklenitvi mirovne pogodbe in 15 let po podpisu londonskega sporazume še kaj mešetariti in spreminjati. Za srečo je takšno pisanje glas vpijočega v puščavi in more kvečjemu ganiti le kakega o-kostenelega nacionalista liberalnacionalnega ali fašistovskega izvora, medtem ko v resnih ljudeh vzbuja le posmeh.

Kot list slovenske manjšine v Italiji mo-

ramo obisk predsednika Saragata in zunanje-ga ministra Mora v sosedni Jugoslaviji samo pozdraviti, ker smo globoko prepričani, da se naša manjšina in italijanska manjšina v Jugoslaviji lahko vsestransko razvijata in prospevata samo v ozračju dobrih in prijateljskih sosedskih odnosov ter da samo v takem vzdušju moreta tudi izvrševati svojo naravno funkcijo mostu med dvema državama in njunimi narodi. Zato smo prepričani, da bo ta obisk hkrati pomemben dogodek za narodni manjšini in da bo pripomogel k rešitvi tudi njunih še odprtih vprašanj.

Kako smo doživljali začetek druge svetovne vojne

II.

Za spremembo smo kdaj ponoči razbili tudi šipe na tablah, kjer je razstavljal mariborski nacistično usmerjeni dnevnik »Marburger Zeitung« velike fotografije z nacističnih manifestacij v Nemčiji in priključeni Avstriji ali prizore z zasedanja Avstrije in Češke. Toda če so policaji tu pa tam še zamižali zaradi pisanja gesel po zidovih, so bili precej vneti pri zasledovanju tistih, ki so razbijali šipe na tistih tablah. In ker so upravičeno sumili nas, so prišli včasih po katerega od nas in ga odpeljali zasliševati na mestno policijo, vendar pa nam niso mogli ničesar dokazati (in zaslišanje tudi ni bilo preveč strogo, ampak bolj formalno), zato so nas čez kakšno uro že spustili. Morali pa so se kazati vnete, zaradi pritiska Nemčije na jugoslovanske oblasti in zaradi uprave »Marburger Zeitung«, ki je klicala na pomoč nemško veleposlaništvo v Beogradu.

Ker smo pričakovali, da bo izbruhnila vojna (to smo si celo želeli) in smo hoteli biti kar najbolje poučeni o položaju v Evropi, smo redno kupovali švicarsko »Weltwoche«, ki je bila tedaj sijajno urejevana in zelo protinacistično usmerjena. Samo v našem mestecu je bilo prodanih več desetih izvodov »Weltwoche«, ki jo je prejemale in prodajala Tomševa trafika. Gospa Tomšetova, vdova — mislim, da je bila begunka s Primorske — je bila zavedna Slovenka.

»Weltwoche« je prinašala navadno tudi celo stran duhovitih »vicev« na račun nacistov, ki smo jih zelo uživali. Jaz pa sem si poleg tega naročil še zelo dobro obveščeni in objektivni švicarski dnevnik »Neue Zürcher Zeitung«. Imel sem naročenega prav tisti čas, ko je izbruhnila vojna. Ta list je prinašal odlične reportaže iz vseh držav in tudi iz Nemčije, iz katerih je bilo jasno razvidno, kako se Evropa bliža vojni. Znal sem namreč dobro nemško, kot večina dijaške mladine na Štajerskem.

Mi mladi nismo imeli niti najmanjšega dvoma, da bo Hitler napadel Poljsko in da bo izbruhnila evropska in svetovna vojna. Želeli pa smo si jo zato, ker smo bili trdno prepričani (niti najmanjši dvom se nas ni nikoli položil o tem), da bo Nemčija končno poražena. Ker si je bila že priključila Avstrijo in ker je večina Avstrijcev to celo želela ali se temu vsaj ni upirala, smo upali, da bo Slovenija po

vojni dobila vrnjeno slovensko Koroško, ki bo odvzeta premagani Nemčiji. Mislili smo namreč, da bo ostala Avstrija neglede na Hitlerja za vedno združena z Nemčijo.

Ker pa je bil Mussolini tako trdno povezan s Hitlerjem, smo se zanašali na to, da bo tudi Italija šla v vojno na stran Nemčije in da bo z njo vred premagana. To pa bi bila priložnost, da dobimo nazaj Primorsko, ki nam je bila zelo pri srcu, zlasti ker smo se preko nekoga sošolca sprijateljili z nekdanjim kaplanom v Škednju, g. Jakobom Sokličem, ki je bil tedaj župnik v lepi fari št. Vid, tik pod Halozami. On je napisal knjigo »Istra kliče...«, v kateri je živo opisal trpljenje Primorcev in Istranov, in zlasti preganjanje slovenskih duhovnikov. Mislim, da nobena knjiga ali list ni več doprinesel k temu, da je ostala Primorska vedno živa in prisotna v zavesti tedanje in zlasti mlade slovenske generacije, kakor ta Sokli-

čeva drobna knjiga v živordečih platnicah. Napisana je bila namreč preprosto, nepatefično, realistično, zato je bila tembolj prepričljiva in pretresljiva.

A poleg nje smo hlastno prebrali tudi vse drugo, kar se je nanašalo na naše »neodrešene kraje« na Primorskem in Koroškem. Tako se npr. še zdaj živo spominjam toplo napisanega članka v neki velikonočni prilogi »Slovenca«, v kateri je nekdo (podpisa se ne spominjam, a gotovo so bile same začetnice ali psevdonim) opisal svoj spomladni sprehod v predvelikonočnem času iz Rojana peš v Piščance. Bila je najučinkovitejša reportaža vsaj zame, kar sem jih bral v svojem življenju, četudi ni opisovala drugega kakor razmišljanje in čustva samotnega sprehajavca med brstečimi trtami in kamnitimi zidovi, na poti proti tih, med drevjem skriti vasi na dnu med gosto zaraslimi pobočji, tako blizu in vendar tako daleč od Trsta, vsaj takrat. Iz nje je pristno in močno zadihal vonj primorske zemlje in me močno prevzel. (dalje)

Slov. skupnost predsedniku Saragatu

Uradni obisk predsednika italijanske republike v Jugoslaviji je nudil Slovenski skupnosti priložnost, da je naslovila na državnega poglavarja obcirno spomenico, katere vsebino danes objavljamo v daljših izvlečkih.

Slovenska politična organizacija najprej izraža svoje zadovoljstvo nad tem obiskom in želi državnemu poglavarju obilo uspeha pri njegovih prizadevanjih za še tesnejše odnose med dvema sosednjima državama.

Kot pripadniki narodne manjšine — pravi spomenica — smo vedno zavzemali stališča, ki naj bi pripomogla k izgradnji demokratične družbe in k socialnemu in gospodarskemu razvoju dežele Furlanije - Julijske krajine. Ker se zavedamo, da krivica globoko žali in ponižuje človeškega duha in zavira človekov napredek, bomo tudi v bodočnosti posvečali vse svoje sile za odstranjevanje katerekoli krivice in se bomo dalje odločno prizadevali za izgradnjo še pravičnejše družbe, za takšno bodočnost, v kateri bosta tukajšnja naroda živela v prijateljstvu in še večjem sodelovanju. Zato si bomo še posebej prizadevali za odpravo vseh krivic, ki še danes ponižujejo slovensko narodno manjšino in ki ji ne dovoljujejo polnega razvoja v današnji družbi.

Spomenica državnemu poglavarju nato na-

števa nekaj glavnih vprašanj, ki zadevajo slovensko manjšino in ki čakajo na rešitev. Omenja na primer obstoj in polno veljavnost nekaterih fašističnih zakonov, kot tistega, ki prepoveduje uporabo materinščine na sodiščih, opozarja na neurejeni položaj slovenske šole in zlasti na nezaslišano stanje v Beneški Sloveniji, kjer Slovenci nimajo nobene šole in nobenega otroškega vrtca v materinem jeziku. »Moderna demokratična država — pravi v tej zvezi spomenica — mora polno spoštovati naravne in narodne pravice svojih narodnih manjšin in mora zato odklanjati katerikoli poskus pritiska in asimilacije, tako v najbolj prefinjenih kot v najbolj vidnih oblikah, kot so tiste, katerim smo že dolgo let priča v videmski pokrajini, kjer tisoči in tisoči prebivavcev slovenskega jezika nimajo pravice do otroških vrtcev, osnovnih in srednjih šol v materinem jeziku«.

Spomenica nato opozarja na vprašanje nasilne spremembe priimkov, kar je zagrešil fašizem, ki je na ta način hotel na tukajšnjih tleh zbrisati vsak znak slovenske prisotnosti. V tej zvezi so omenjene velike birokratske težave, ki jih mora premagati, kdor hoče, da se njegov popačeni priimek vrne v izvorno obliko. Slovenska skupnost sodi, da bi zadostovala navadna prošnja, po kateri bi oblast lahko popravila krivico.

Izdajo naj se zakoni in ukrepi, ki bodo zaščitili obstoj in razvoj slovenske narodne manjšine v deželi Furlaniji - Julijski krajini in naj

(nadalj. na 4. strani)

Dubček je pokazal, da je mož, ne šleva

Vsi tisti — in takih ni bilo malo po vsej Evropi — ki so se na tihem bali za Dubčeka, namreč, da se bodo Sovjeti in njihovi kvizlingi na Češkoslovaškem maščevali nad njim s kakšnim procesom ali celo umorom, so si oddahnili, ko so zvedeli, da je bil Dubček ob koncu preteklega tedna kaznovan samo s tem, da je bil izključen iz prezidija centralnega komiteja češkoslovaške komunistične partije. Ostal pa je član centralnega komiteja. Še bolj so si oddahnili tisti, ki so se bali, da bo Dubček na zasedanju, kjer ga bodo vsi obtoževali, izgubil pogum in da bo napravil kakšno avtokritiko, s katero se bo odrekel svojim prejšnjim idejam in priznal svoje »zmote«, s čimer bi se osramotil.

Dubček pa se je dobro držal na plenumu centralnega komiteja in ni ničesar preklical. Kot se je zvedelo, je prešel celo v protinapad in odločno zagovarjal svoje takratno ravna-

nje oziroma dokazal, da so bile morebitne napake, ki jih je storil, rezultat objektivnih razmer, ne pa njegove osebne. Sicer pa danes nobenemu Čehu in Slovaku ni treba tega dokazovati, kajti vsi še preveč dobro vedo, kdo je kriv, da so danes tam, kjer so — edino Sovjeti, ki so z vojsko vdrli na Češkoslovaško in s tanki pogazili novoporojeno svobodo.

Nihče od pametnih in svobodoljubnih ljudi (to dvoje je bilo pravzaprav vedno sinonim) ne dvomi, da bo za to rusko zimo, ki zdaj vlada na Češkem in Slovaškem, spet nastopila topla pomlad nove svobode. Takrat bo Dubček spet lahko svobodno spregovoril češkemu in slovaškemu ljudstvu. Zato je prav, da si je ohranil čast in ugled ter se izkazal pogumen možak, ne pa šleva, kot nekateri njegovih nekdanjih kolegov. Samo ljudje Dubčekovega kova lahko še rešijo na Češkoslovaškem ugled socializma kot ideje.

ZANIMIV PREDLOG ZA SODELOVANJE

Univerzitetni profesor in publicist Diego De Castro, ki je za časa angloameriške uprave v Trstu zastopal italijansko vlado, je objavil v turinski »La Stampa« z dne 1. t. m. daljši članek s tem naslovom: »Če bi Trst in Slovenija sodelovala, bi koristilo mnoge (in za vse)«. De Castro kot dober poznavavec razmer se zavzema za večje sodelovanje med deželo Furlanijo - Julijsko krajino in republiko Slovenijo, zlasti med tržaškim in koperskim pristanom ter Novo Gorico in Gorico, od koder bi po mnenju pisca lahko delovna sila prehajala na delo v novo slovensko mesto, če bi se uredili valutarni in drugi problemi.

Tržaškega

Dolina

Popravki k regulacijskemu načrtu

Prejšnji teden je dolinski občinski svet zaključil z jesenskim zasedanjem, na katerem je med drugim odobril popravke k splošnemu regulacijskemu načrtu. V predvidenem roku je bilo namreč vloženi 54 prizivov ali pripomb s strani zasebnikov, javnih ustanov in strokovnih združenj. Od slovenskih organizacij je zarevne pripombe vložilo samo sindikalno združenje Odbor za pomoč razlaščenecem ter inž. Vladimir Vremec kot strokovnjak za kmetijstvo.

Večino pripomb je posredno ali neposredno osvojil občinski svet ter jih sprejel kot popravke k regulacijskemu načrtu, ki je bil potrjen zadnje dni maja. Največ prizivov se je nanašalo na gradbena področja. Med temi velja omeniti zlasti priziv, ki ga je podpisalo 168 Boljunčanov z zahtevo, naj občina razširi gradbeno področje pri Boljuncu do meje z borštansko katastrsko občino. To njihovo željo je skrbno preučil tudi Odbor za pomoč razlaščenecem in jo vključil v svoj priziv. Prav tako je to njihovo zahtevo po razširitvi gradbenega področja za potrebe domačinov razumela Slovenska skupnost, ki je na seji sveta sredi julija pooblastila svojo strokovno komisijo, da nudi Boljunčanom zadevno pomoč.

Ker je bila zahteva Boljunčanov upravičena iz praktičnih potreb in strokovno pra-

Opčine SLOVO G. VONČINE

V nedeljo pri maši ob 11. uri se je poslovil od openskih vernikov g. kaplan Vončina, ki odhaja na novo službeno mesto v Mačkovlje.

Čeprav ni bil dolgo na Opčinah, se nam je Opencem zelo priljubil zaradi svojega tihega, prijaznega značaja in ustrežljivosti, pa tudi vestnosti v dušnem pastirstvu. Težko nam je za njim. Na novem službenem mestu mu želimo veliko sreče in uspeha, nas pa naj čimvečkrat obišče. Vedno ga bomo veselili.

V poslovnem nagovoru na vernike je g. Vončina opozoril tudi na važnost duhovniških poklicev in prosil starše ter druge, naj ne odvrtaajo mladeničev od namena, da vstopijo v bogoslovje in se posvetijo dušnopastirskemu stanu, kot se na žalost to zdaj dogaja, tako da ni sploh nobenega slovenskega mladeniča v bogoslovju. *Openc*

vilno utemeljena ter je imela podporo gori omenjenih strokovnih in političnih organizacij (Odbor za pomoč razlaščenecem, posebna komisija sveta Slovenske skupnosti), je prodrla v občinskem svetu v splošno zadovoljstvo prizadetih Boljunčanov. Le-ti se zato čutili hvaležne tistim, ki so jim pri tej akciji pomagali.

Iz istih razlogov so svetovalci Slovenske skupnosti podprli zgraditev kulturnega doma v Boljuncu z odškodnino srenjskih zemljišč, ker si ga zamišljajo kot ustanovo, ki naj bi delovala izključno v narodno-obrambne namene.

»PROSPETTIVE REGIONALI«

Pod tem naslovom bo v kratkem začel izhajati znanstven obzornik pod pokroviteljstvom deželne uprave. Mesečnik, ki ga bo urejeval vodja gospodarskega inštituta tržaške univerze iGorgio Bazo, bo prinašal razprave gospodarskega, socialnega, upravnega in pravnega značaja o naši deželi.

Revija bo razdeljena na dva dela. Prvi bo obsegal iniciative in usmerjevalne razprave o vseh deželnih vprašanjih. Na ta način naj bi se zbudilo zanimanje širše javnosti za vsestranske pobude deželnega razvoja. Drugi del pa bo obravnaval sedanji položaj dežele v statističnem in dokumentarnem okviru.

Revija, ki obeta zanimivo vsebino, bo izhajala enkrat na mesec v Trstu.

Slov. skupnost predsedniku Saragatu

(Nadaljevanje s 3. strani)

se v ta namen prizna tej deželi pristojnost, da ta vprašanja rešuje in urejuje.

Kar zadeva londonski sporazum in njegov posebni statut, tržaški Slovenci še vedno pričakujejo, da bodo izdani ukrepi, ki bodo omogočili izvajanje prevzetih obveznosti, kot na primer postavitev dvojezičnih napisov, ureditev izvorne toponomastike itd. Slovenci nadalje upravičeno pričakujejo slovenske televizijske oddaje, kot je bilo že poskrbljeno za druge manjšine v državi.

»V imenu Slovenske skupnosti — nadaljuje spomenica — ki združuje Slovence vseh slojev in stanov z namenom, da se zaščitijo njihove

Prejeli smo:

ŠE O SLOVENSKIH NAPISIH NA OPČINAH

»Skupina Opencev« je objavila v »Primorskem dnevniku« z dne 1. oktobra dopis pod naslovom »Slovenski napis na Opčinah«, v katerem odgovarjajo na našo notico v zadnji številki o slovenskem napisu na Vetotovi gostilni na Opčinah, češ da je naš dopisnik zamolčal, »da se je pojavil slovenski napis dve leti za prvim (italijanskim) napisom in na veliko začudenje skupaj z nemških napisom »Gasthaus«.

K temu naj pripomnimo, da je naš list pred časom kot prvi (in edini) opozoril na to, da se je pojavil na Vetotovi gostilni samo nov neonski napis v italijanščini, in je to obsodil. Zdaj, ko se je pojavil tudi slovenski napis, smo to spet in s priznanjem zabeležili, ker želimo biti objektivni in pravični. Zakaj pa se je pojavil še nemški napis, pa je drugo in zapleteno vprašanje, ki ga v tisti notici nismo želeli načenjati. Dejstvo pa je, da so bili na Opčinah že prej nemški napis, npr. »Restaurant«, ne da bi se bil kdo nad tem razburjal. Mislimo pa, da v času vedno tesnejšega turističnega sodelovanja in prometa med našo deželo, Slovenijo in Koroško ne bo nič več čudnega, če se bodo pojavljali marsikje napisi v vseh treh jezikih. Za nas je važno le, da pri tem ni prezrta slovenščina in da ima na lokalnih slovenskih lastnikov in v krajih, kjer žive Slovenci, prednost pred nemščino.

Pripomniti je tudi treba, da je na Opčinah še precej javnih lokalov slovenskih lastnikov, npr. dve pekarni, ki nimajo slovenskega napisu, in da bi bilo primerneje, če bi se išta zavednih Opencev obrnila predvsem proti temu in če bi posvetili malo pozornosti tudi tistim gostilničarjem slovenske narodnosti v Velikem Repnu in drugje, ki so dali opremiti svoje gostilne z novimi napisi samo v italijanščini, čeprav je kraj še skoraj čisto slovenski.

PREKINITEV DELA PRI IACP

Sindikalno predstavništvo Ustanove za gradnjo ljudskih hiš (IACP) nam sporoča, da so u-službenci te ustanove dne 30. septembra za eno uro prekinili delo v znak protesta proti ravnanju ravnateljstva in upravnega odbora. Sindikalno predstavništvo napoveduje nove in daljše prekinitev dela, če bo upravni odbor še dalje sklepal o vprašanjih, ki zadevajo uslužbence, ne da bi zaslusal mnenje sindikata in posvetovalne komisije, kot predvideva vsedrjavna pogodba.

politične in narodne koristi, odločno poudarjamo, da je zaščita narodnih manjšin temelj človeškega sožitja in da je reševanje odprtih vprašanj ne samo naravna pravica narodne manjšine, temveč predvsem dolžnost države, ki je osnovana na demokratični ustavi, za uresničitev katere so prispevali tudi Slovenci v Italiji s svojimi žrtvami in s svojim bojem proti diktatorskemu režimu.

Spomenica se takole zaključuje: »Prepričani smo, da boste Vi, gospod predsednik, kot najvišji čuvar ustave sprejeli nadaljnje ukrepe, ki bodo omogočili, da se zaščitijo narodne in kulturne značilnosti slovenske manjšine v Italiji. Prepričani smo nadalje, da bodo ti problemi predmet pozornega in temeljitega proučevanja med Vašim obiskom v Jugoslaviji.« »Slovenska skupnost zaključuje spomenica — poudarja, da se bo tudi v prihodnosti vztrajno prizadevala za še tesnejše in prijateljsko sodelovanje med tu živječima narodoma, za njuno polno narodno avtonomijo, za napredek, za svobodo in mir v Evropi in svetu ter za vedno globlje sosedске odnose med Italijo in Jugoslavijo.«

TEČAJ SRBOHRVAŠČINE

KASTA priredi šestmesečni tečaj srbohrvaščine za I. in II. letnik, z začetkom v drugi polovici oktobra. Lekcije dvakrat tedensko, v ponedeljkih in petkih.

Informacije in prijave do 12. oktobra 1969 na tel. št. 744-449 od 14. do 15. ure.

BCIKB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 600.000.000 - VPLAČANIH LIR 300.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI ST. 10

TEL. ST. 38-101, 38-045

BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

Pevma POROKA — TRGATEV

V soboto smo imeli v naši farni cerkvi poroko. Pred oltar sta stopila naša vaščanka Mauri Natuša, ki je po poklicu uradnica, in Radinja Mirko iz Štmavra, gradbeni delavec. Oba sta med sosedi priljubljena in spoštovana. Pri poročnem obredu je igral ob spremljanju violine glasbeni profesor Gabrijel Devetak iz Štmavra. Navzočih je bilo tudi dosti Štmavercev in sosedov iz Pevme, ki še enkrat voščijo novemu paru dosti sreče v življenju.

Pri nas je trgategv že pri koncu. Potrgali smo v lepem vremenu. Pridelka je skoraj toliko kot lani, le tokaja je nekaj manj. Po kakovosti bo pa vino boljše, ker so zadnji sončni dnevi zelo pomagali k večji količini sladkorja. Nekateri vinogradniki so prodali že kar grozdje. Drugi pa čakajo, kakšna bo vinska kupčija.

Pa še nekaj je pri nas v neredu. To je tista bližnjica proti Oslavju. Kolikokrat smo se že zaradi nje pritoževali. Tolikokrat so že popravljali ta klanec, ki je za vse pešce edina prikladna bližnjica, a ga robidovje vedno kmalu tako preraste, da je spet neprehoden. Vsaj zdaj, ko bodo tudi šolski otroci hodili v Pevmo, naj se občina zgame!

FOLKLORNA RAZSTAVA

Ob petdesetletnici Furlanskega filološkega društva so zbrani na goriškem gradu strokovnjaki in znanstveniki, ki razpravljajo o furlanskem jezikoslovju in starožitnosti.

Ob tej priložnosti je bila odprta v Attemsovi palači na Kornu razstava furlanskih ljudskih noš iz 17., 18. in 19. stoletja v slikah. Na okusen in na razvojni način je urejenih kakih šestdeset slik različnih umetnikov. Zastopan je tudi Jože Tominc, ki ima posebej v dveh dvoranah razstavljen svoje portrete goriških veljakov iz tiste dobe in v eni sobi tudi velike podobe avstrijskih cesarjev. Poleg Tominčevih so na ogled tudi slike furlanskih ljudskih noš izpod čopiča Bombellija, Grassija, Carnea, Politija, Nona in Grigolettija. Pri narisanih furlanskih nošah iz prejšnjih treh stoletij opazimo veliko podobnost z briškimi in deno tudi z našimi goriškimi.

Razstava je odprta do 3. oktobra.

Sosedne strai

Huda nesreča

V sredo prejšnjega tedna se je popoldne pripetila huda nesreča na cesti med Tolminom in Kobaridom, blizu mosta čez Sočo proti Volarjem.

S pogreba župnika Likarja so se peljali v avtu proti domu župniki Drole iz Breginja, Tratnik iz Srpence, Krajnik iz Kreda in župnik iz Bovca. Vozil je župnik Drole, 41 let star, doma z Ravnih pri Cerknem. Hitel je le s kakimi štiridesetimi kilometri brzine. Na nekem ovinku pa je naglo priletel nasproti videmski avto, ki ga je vozil uradnik Terenzani. Poleg njega je sedel njegov 15-letni sin Sandro.

Videmski avto je skoraj pravokotno zadel v župnikovega in mu kar odnesel sprednji del. Posledice so bile strašne. Župnik Drole je bil kmalu mrtev. Njegov sobrat Krajnik je zelo hudo ranjen na nogah in medenici. Tratnik je poškodovan na kolku in ima eno nogo kar dvakrat zlomljeno. Bovški župnik ima eno peto vso zlomljeno.

Na goriških slovenskih srednjih šolah se je — kot drugod v državi — šolsko leto že začelo, a je še marsikaj neurejenega. Gre za nastavitve profesorjev, za urejene učne prostore in še za marsikaj drugega.

Posebno velja to za novo slovensko trgovsko šolo, ki bo imela letos že drugi razred. Svojih šolskih prostorov pa še do danes nima. V prejšnjem šolskem letu se je stiskala v poslopju šole v ulici Randaccio.

Dosedanji začasni ravnatelj Massenzia je iskal prostore tudi drugod, v Orzanovi hiši v ulici Carducci in v nekdanjem bogoslovnem semenišču. Pa je vse padlo v vodo, kakor da bi določeni krogi nalašč metali polena, da bi se ta slovenska srednja šola ne mogla razviti. Šola še nima niti svojega tajnika in ustreznega urada. Manjka celo sluga ali sluginja. Zavod pa je po vladni odredbi že ustanovljen in bi se moral uspešno razvijati kot slovenska državna šola.

Prav tu se pa zdi, da nekdo zopet plete svojo zahrbtno politiko proti Slovencem, ki ni v skladu niti z vladnimi ukrepi, še manj s prijateljskim ozračjem in stiki med dvema državama, ki jih prav te dni pogloblja Saragatov obisk v Jugoslaviji.

Pri imenovanju vodstva na tej goriški slovenski srednji šoli se je zgodil primer, ki bi je prav v obraz takemu razkričevanju prijateljskih odnosov med dvema državama in etničnima skupinama. Lanski ravnatelj te šole prof. Massenzio ni bil več imenovan na to mesto. Zato je bilo pričakovati, da bo letos imenovan za začasnega ravnatelja kak slovenski šolnik.

Šolska oblast pa je postavila na to mesto profesorico Bandelli z neke italijanske šole. Ta gospodična, ki ne zna slovensko govoriti, naj bi torej bila ravnateljica na slovenski srednji šoli! Še več! Nikoli se ni čutila kot pripadnica slovenske etnične skupnosti, nikoli ni obiskovala slovenskih šol in zdaj naj jih vodi ter vzgaja mladino tudi

Iz Goriške

Kaj se godi na slovenski trgovski šoli?

v duhu njenega etničnega in kulturnega razvoja?

Ne vemo, ali se kdo norčuje z nami ali so spet temne sile tako močne, da si morejo kaj podobnega dovoliti.

Slovenski predstavniki so že protestirali pri šolskem skrbniku zaradi tega imenovanja. Tudi sindikat goriških slovenskih šolnikov je poslal na šolsko skrbništvo protestno pismo.

Če se ne bo zadeva pravilno uredila, bo nastopila vsa slovenka javnost. Saj ne gre samo za osebo, ki se morda sama niti ne sili na tako mesto, ampak tudi za načelo, da mora slovenska šola vzgajati dijake tudi v slovenskem narodnem duhu.

—0—

Štmaver

TRGATEV NEKDAJ

V »bendimskem« času smo, v najlepšem za kmete v vinogradnih krajih, torej tudi za nas. Saj je štmaverski okraj po sestavi tal in po legi že od nekdanj pripraven za trtorejo.

Zato se prav radi, zlasti starejši občani spominjamo na nekdanje vesele dni ob trgatvi. Ob trganju je učitelj prekinil celo pouk za nekaj dni. Če je bilo slabo vreme, je kurat Mašera dovolil trgategv tudi v nedeljo. Danes bi ga seveda malokdo za to vprašal.

Trgategv so začeli v vasi vsi hkrati. Štirinajst dni pred trgatvijo so gospodarji odprli na stežaj vrata v kleti in hrame, da so se prostori prezračili. Vso vinsko posodo, čebre, plavnike, orne, brente, škafe so zavali ven. Pregledali so, če je bilo treba kaj popraviti in nabiti. Nato jo je bilo treba močno namočiti. Hudo je bilo to ob suši. Po vodo je bilo treba hoditi v Sočo ali Pevmico. Ko je bilo vse to v redu in je oče kupil še potrebne »fovče«, je zaživela trgategv, petje in vriskanje z brega v breg.

Zvečer pa je bilo maščenje grozdja. Mlinov za grozdje še nismo poznali. Mastilci so si prerezali kake stare hlače, si umili noge in zlezli v kad. Še prej jim je moral gospodar pokazati vse »fovče« in rezila, da so bili gotovi, da ni kaka »bendemavka« pozabila »fovča« v grozdju.

Višek je pa bil zvečer ob obilni večerji in hrupnih šalah. Po jedi so »mastači« spet zlezli v čebre, plavnike in bednje in so mastili do polnoči, pa tudi do dveh zjutraj. Medtem so pa v hiši ženske molile rožni venec. Po vasi se je pa oglašala fantovska pesem.

To so le spomini, pa še vedno prijetni.

Gabrije ŽUPNIKOVA NEZGODA

V nedeljo je naše farane prevzela novica, da se je naš župnik Stanko Zerjal še precej hudo ponesrečil. V soboto zvečer se je peljal s svojim avtom iz Brd proti Blankišu pod Vipolžami. Na nekem ovinku so začela kolesa drseti po gramozu, da je avto zaneslo s ceste. Župnik si je pri udarcu poškodoval prsni koš in si je zlomil več reber. Prepeljali so ga na zdravljenje v goriško bolnišnico, kjer so ga pridržali za več dni.

Župljani želijo svojemu dušnemu pastirju, da bi kmalu ozdravel in se vrnil med nje.

On jo je še nekam poceni izkupil, vse so po težavnem delu izvlekli iz razbitin in jih odpeljali v šempetrsko bolnišnico. Potnika iz Vidma so pa prepeljali v tamkajšnjo bolnišnico. Bovški župnik pa se zdravi doma.

V petek popoldne so se zbirali ljudje iz vseh kobariških in kotarskih vasi v Breginju k pogrebu priljubljenega župnika Droleta. Pogrebcev je bilo več kot tri tisoč. Duhovnih sobratov nad sto trideset, tudi iz videmske, tržaške in goriške škofije. Zadušnico in pogrebne svečanosti je opravil škof Jenko. Zvrstilo se je pet govornikov.

Žalost ob izgubi dušnega pastirja in ob hudih poškodbah treh drugih je zagnila vso srednjo soško dolino. Ker so ti štirje opravljali tudi sosedne duhovnije, je ostalo nena doma kar enajst fara brez duhovnika. Farni upajo, da le začasno. Za pokojnega gospodarja, da bi se kmalu ozdraveli vrnil med svoje ljudi.

Napovedana je važna seja CK ZSK

Predsednik centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije Franc Popit je sklical za 9. oktober osmo seja CK ZK Slovenije. Na njej bodo razpravljali »o aktualnih idejnopolitičnih in družbeno-gospodarskih problemih ter obravnavali poročilo o delu sekretariata CK od tretje do osme seja.« Uvodni govor o aktualnih idejnopolitičnih in družbeno-gospodarskih problemih v Sloveniji in Jugoslaviji bo imel predsednik Franc Popit. Na seja bodo — kot pravi poročilo v slovenskem tisku — idejnopolitično ocenili razmere v slovenski republiki, verjetno v zvezi z ljudskim razburjenjem zaradi odložene gradnje avtoceste št. Ilj-Gorica. Obravnavali pa bodo tudi »nekatera vprašanja v odnosih

med federacijo in republikami« in vrsto aktualnih gospodarskih problemov.

Kot pravi poročilo v »Delu«, bodo dobila na seja centralnega komiteja »svoj odmev tudi večinska stališča, ki so se v zadnjem obdobju izoblikovala v poglobljenih razpravah na terenu«. Gotovo pa tudi ne bodo šli mimo stališč, ki jih je izrazila manjšina.

Po vsem tem je sklepati, da bo ta seja CK ZKS res važna in da bodo na njej sprejeli sklepe, ki naj bi veljali za nadaljnjo politiko ZKS tako glede gradnje avtoceste kot za vse politično in gospodarsko življenje v slovenski republiki. Pričakovati je zlasti, da bodo na seja odločno poudarili nujnost brez-kompromisnega nadaljevanja gospodarske reforme, utrjevanje samoupravljanja na vseh stopnjah, tudi na republiški, in razkrinkali ter obsodili vse tiste struje, ki se temu upirajo in bi hotele povratek na staro, četudi priklivajo to za frazami o samoupravljanju in reformi. Taka hlimba je doživela zadnji čas že več ostrih obsodb s strani vodilnih osebnosti v ZKS in tudi s strani nekaterih predstavnikov ZKJ.

UREDNIŠTVU NOVEGA LISTA...

V zadnji številki Novega lista je nekdo vprašal, zakaj je v farni cerkvi na Opčinah na leseni skrinjici za darove za bogoslovno semenišče nameščena tablica iz kartona samo z italijanskim napisom. Pisec se vprašuje, zakaj ni napis dvojezičen, če že ne more biti samo slovenski.

To vprašanje mi daje priliko za kratko pojasnilo o nabirkah za semenišče in za Marijanišče.

Ko je bilo leta 1950 odprto novo tržaško semenišče (malo in veliko bogoslovje), je škof določil, naj vsaka župnija prispeva štirikrat na leto določeno vsoto denarja za potrebe semenišča. V ta namen so po župnijah vpeljali nabirko za semenišče.

Kako naj bo z nabirko po župnijah, kjer je služba božja v slovenskem jeziku? Ali naj tudi slovenski verniki dajo svoj dolžni prispevek za tržaško semenišče?

Vsak Slovenec lahko da svoj prispevek za semenišče in precej je slovenskih vernikov, ki to tudi redno delajo. Vsak njihov dar je dobrodošel.

G. škof je pa določil, naj bodo pri slovenski službi božji štiri letne nabirke za Istanovo Marijanišče, katere zavod naj bi zadobil značaj malega semenišča. Namesto za semenišče naj gre denar za Marijanišče na Opčinah.

Bila je to pogumna odločitev g. škofa, ker se je tako utrdila Marijaniška ustanova in v zadnjem času v Marijanišču dogradila lepa dvorana, ki je v korist prav openski fari. Zdi se mi, da niso vsi spoznali pomena in važnosti škofove odločitve.

Res se je v teku skoraj dvajsetih let marsikaj spremenilo z ozirom na Marijanišče, ker vedno želimo, da bi bilo Marijanišče živo in plodno mladeniško središče ter življenjska oaza za opensko faro, vendar je nabirka za Marijanišče po cerkvah ostala. Če bi ta odpadla in ne bi več nabirali za Marijanišče, bi morali pač slovenski verniki prispevati svoj dar za semenišče.

Upam, da sem s temi vrsticami povedal, zakaj ni napis v openski cerkvi dvojezičen. Upam tudi, da bodo vsi naši verniki slovenski napis pravilno razumeli.

Vdano pozdravljam

Trst, 30. septembra 1969

LOJZE SKERL
škofov vikar

RAZPIS ABONMAJA SLOVENSKEGA GLEDALIŠČA

Slovensko gledališče v Trstu razpisuje abonma za sezono 1969-70. V abonmaju je sedem predstav, od katerih so tri predstave vzete iz slovenskega klasičnega repertoarja, ena iz repertoarja sodobne italijanske dramatike in dva iz svetovnega repertoarja. Sedmo predstavo v abonmaju nudi Slovensko gledališče v Trstu z gostovanjem Drame SNG iz Ljubljane.

Cene za abonente:

	Premiera	Ponovitve
Parter A (središnji sedeži)	13.000	6.000
Parter B (ostali sedeži)	7.000	5.000
Balkon	5.000	3.000

Vrsta abonmajev:

Premierski

Red A (prva sobota po premieri)

Red B (prva nedelja po premieri)

Red Mladinski v sredo

Red Mladinski v četrtek

Red Okoliški (popoldanska predstava na dan praznika)

Red C

Red D

Abonmaji se bodo pobirali od 1. oktobra dalje vsak dan razen ob praznikih:

v Kulturnem domu od 10. do 14. ure,

v Tržaški knjigarni od 16. do 19. ure.

Abonma je plačljiv v dveh obrokih: prvi ob vpisu, drugi do 31. decembra.

Za ostale operne in dramske predstave nudi SG v Trstu svojim abonentom 50 odst. popusta.

Ob začetku šolskega leta

(Nadalj. s 1. str.)

Prav tako pričakujemo tudi od naših učiteljev in profesorjev, ki se po večini trudijo in žrtvujejo na svojih mestih, da se bodo čimbolj prilagojevali zahtevam sodobnega poučevanja in vzgojevanja. Ne samo sedeti za katedrom in morda celo mrko gledati na razred, treba je iti med učence in dijake, prisluhniti njihovim upravičenim željam in potrebam ter jih upoštevati. Zavedati se tudi morajo, da slovenska šola, od osnovne do zadnjega liceja, ni kak goli prevod italijanske, ampak nekaj drugega in celo več. Slovenske šole morajo posredovati dijakom nauk in znanje v pravilni slovenščini, poleg tega pa tudi vzgajati dijakovo osebnost na neprisiljen način, tako, da postane vsak naš mladi človek zaveden pripadnik naše narodnostne skupnosti. Le tako izobražen in vzgojen novi rod se bo čutil zgrajenega člana tudi človeške skupnosti, kjer »ne vrag, le sosed bo mejak«.

In to je vzvišena naloga naših učiteljev in profesorjev.

V tem duhu izročča naša javnost toplja voščila njim, vsem šolarjem in dijakom za uspeh v novem šolskem letu. r. b.

PEN klub - klub penzionistov?

V Mentonu se je končal v nedeljo kongres mednarodnega PEN kluba oziroma zveze PEN klubov posameznih držav. Kot na vseh dosedanjih kongresih te mednarodne pisateljske organizacije je prišlo tudi na tem do političnih prepričanj. Delegacije iz vzhodnih držav so se upirale predlogu, da bi postal novi predsednik PEN kluba italijanski pisatelj Ignazio Silone, ki je znan po svoji svobodoljubnosti in naprednosti. Že večkrat se je zavzel za zaprte pisatelje, med drugim pred leti tudi za slovenskega pisatelja Jožeta Pučnika, ki je bil izpuščen tudi na njegovo posredovanje.

Siloneja so predlagali za predsednika holandski pisatelj. Toda po kompromisu je bil končno izvoljen namesto njega francoski pesnik Pierre Emmanuel. Na kongresu je prišlo do prepričanj tudi zaradi arabskih pisateljev iz Palestine, zaradi ubežnega sovjetskega pisatelja Kuznecova, katerega pismo kongresu dosedanji predsednik Arthur Miller ni hotel prebrati, in še zaradi marsičesa.

Kot kaže, se PEN klub vedno bolj spreminja v mednarodno konferenco političnega značaja in to predvsem zaradi tega, ker pri-

hajajo nanj uradne delegacije, ki zastopajo uradno politiko svojih držav, namesto da bi bil PEN klub organizacija posameznikov. Krivda pa je tudi v težnji po čim večjem razširjenju te organizacije; k njej hočejo pritegniti celo organizacijo sovjetskih pisateljev. Iz tega pa se lahko rodi le toga mednarodna konferenca, na kateri bo v polni meri prišla do izraza današnja politika nasprotujočih si blokov, namesto da bi ostali ali postali kongresi PEN kluba priložnost za iskren in prisrčen pomenek med pisatelji raznih narodov in pisateljskih struj in torišče, kjer bi lahko vsak povedal, kar ima na srcu in kar ga teži. To naj bi bil sestanek, kjer bi lahko vsakdo govoril zares svobodno.

Negativno je tudi — in to je obsodil tudi Arthur Miller — da se udeležujejo kongresov PEN kluba po večini stari pisatelji, tako da postaja PEN klub podoben društvu penzionistov. A tudi to je posledica dejstva, da prihajajo na kongres uradne delegacije, v katere so imenovani skoro vedno stari, »zaslužni« pisatelji. Na kongresih PEN kluba je slišati tako malo novih idej, pač pa veliko lepih fraz.

KVALITETNA KIPARSKA RAZSTAVA V DEVINU

Prejšnjo soboto so v prostorih hotela »Approdo« v Devinu odprli zanimivo kiparsko razstavo, na kateri sodeluje sedem kiparjev. Razstavljenih je skupno 37 del. Iz Trsta, oziroma iz dežele Furlanije - Julijske krajine je na razstavi prisotnih pet umetnikov, in sicer Marjan Černe, Ugo Carrà, Bruno Alzetta, Luciano Ceschia in Giovanni Grimaldi. Nekaj svojih izdelkov pa razstavljata tudi dva umetnika iz Jugoslavije, in sicer Drago Tršar iz Ljubljane ter Dušan Džamomija iz Zagreba.

Ob odprtju zanimive in vsekakor kvalitetne razstave sta kratko spregovorila predsednik seslanske turistične ustanove Lenarduzzi in nabrežinski župan Legiša. Ta je predvsem poudaril mednarodni značaj razstave ki ni pomebna samo zaradi visoke umetniške vrednosti razstavljenih del, temveč tudi zato, ker nudi priložnost za srečanje med umetniki različnih narodov in za spoznavanje njihovih kultur. Zato se je župan še posebej zahvalil glavnemu pobudniku razstave, upravniku hotela »Approdo« Dušanu Ferlugi, ki ima tudi največ zaslug, da je v Devinu bila prirejena tako kvalitetna kiparska razstava. Ta bo odprta do konca tega meseca.

Sodobno kmetijstvo

Vrtne dišavnice in zdravilne rastline

Dišavnice in zdravilne rastline že od nekdaj spremljajo človeka, ki jim je zato tudi namenil poseben kotiček v vrtu. Dandanes si dišavnic posebno glede njihove uporabe v kuhinji ne moremo več odmisli. Dišavnice gredo dobro v prodajo in tržaški vrtnarji slovijo kot glavni pridelovalci in dobavitelji teh rastlin na trgu.

Nega teh divjih in poldivjih rastlin je skromna. Največ dišavnic je večletnih, le malo je enoletnic ali dvoletnic. Z njimi ravnamo tako kot z ostalimi vrtnimi rastlinami. Najbolj jim ugaja kompostna zemlja. Ko obiramo liste, moramo paziti, da to storimo zjutraj, ko so listi sveži. Morajo pa biti suhi. Sušili jih bomo v zračnem in senčnem prostoru. Nikakor pa ne sme na odrezane dišavnice pripekati sonce, ker bo le to uničilo mnogo dišečih eteričnih olj. Vse suhe dišavnice hranimo v zaprtih posodah, da se prijeten vonj ne porazgubi. V našem kratkem seznamu bomo omenili le tiste, ki so ekonomsko posebno pomembne, po katerih je torej povpraševanje veliko.

BAZILIKA — *Ocimum basilicum* se dandanes goji na veliko, t.j. tudi v toplih greдах in rastlinjakih, kjer jo sejemo marca. Na prosto jo posadimo maja. Ljubi humusno zemljo in sončno lego. To je dišavnica, ki jo v kuhinji uporabljajo posebno za klobase, pečenke, omake, za vlaganje kumaric in za solato. Bazilike liste prodajamo sveže ali suhe. Bazilikin čaj je zdravilen proti katarju ter ledvičnim boleznim.

HISOP — *Hysopus officinalis* je izrazito vonjavna dišavnica, ki se prilega k solatam, pečenki ter omakam. Koristna je kot čaj pri vnetju dihal in zoper zobobol. Hisop je trajnica. Prvič jo režemo junija, drugič avgusta.

JANEZ — *Pimpinella anisum* je dvoletnica, uporabljamo pa seme za kuhanje, čaje in likerje. Industrija likerjev ga zelo išče. Kot zdravilo je primeren zoper krče v prebavilih in zoper napenjanje. Prah iz janeževga semena je ljudsko zdravilo zoper kolcanje.

FINOKIJO — *Foeniculum vulgare* ni samo ena glavnih naših zelenjavnih rastlin, ampak tudi zdravilna rastlina in dišavnica. Finokijo sejemo marca ali aprila.

KAMILICA — *Matriacaria chamomilla* je znana enoletnica, ki jo uporabljamo za ublažitev bolečin v prebavilih in zoper vnetje v ustih. Nekateri jo uporabljajo kot sestavno rastlino, ko pripravljajo zeliščne juhe.

KOPER — *Aethum graveolens* raste povsod v vrtovih. Mlade liste in cvetne kobule uporabljamo pri konzerviranju kumar. Koper je enoletnica. Zdravilno je seme in to zoper napenjanje, krče in nespečnost. Pri ledvičnih boleznih ne smemo uživati kopra.

KUMINA — *Carum carvi* je primerna za različne omake, skuto, kruh, kislo zelje in likerje. Nalivke iz kuminovega semena ugodno vpliva na želodčne in črevesne težave ter zoper napenjanje. Čaj pripravimo iz enega litra vrele vode in 2 do 4 g semena.

LOVOR — *Laurus nobilis* ni samo zelo razširjena okrasna rastlina, ampak znana dišavnica pri pripravljanju omak, posebno pa naše velikonočne jedi — žovce. Raste na

prisojnih, zaščitenih mestih. Razmnožujemo ga s podtaknjenci in s setvijo.

MAJARON — *Origanum majorana* je nenadomestljiv dodatek pri pripravljanju omak, pečenk, klobas. Majaronov čaj, posladkan z medom, je zdravilen za dihala. Majaron je zelo iskano zelišče.

META — *Mentha piperita* je znana predvsem kot zdravilna rastlina, ampak tudi za pripravljanje omak, solat in zelenjavnih juh. Primerna je za žolčne bolnike ter za poživitev delovanja ledvic, pa tudi zoper migrene. Meta je trajnica, ki jo razmnožujemo z deljenjem stare rastline. Liste večkrat na leto nabiramo in sušimo.

MELISA — *Melissa officinalis*, ki ima zelo prijeten vonj in spominja na limono, je dišeča zdravilna rastlina; uporabljamo pa jo tudi pri solatah, pečenki, ribah, gobah in jeguljini juhi. Sveže liste polagamo tudi na rane. Razmnožujemo jo z deljenjem stare rastline. Melisin čaj deluje zoper lahke živčne motnje in zoper nervozno utripanje srca, učinkovitost pa je tudi pri slabi prebavi.

PELIN DIVJI — *Artemisia vulgaris* raste pri nas sicer kot plevel, toda le malokdo ga načrtno goji. Industrija likerjev ga mora uvažati iz daljnih krajev, lahko pa bi ga dobila pri nas na Krasu. Pelin je primeren tudi kot dodatek pri ribah in pečenki. Čaj iz pelinovitih listov ter cvetja rabimo pri splošni oslabelosti, slabosti prebavil in kronični driski.

ROZMARIN — *Roamarinus officinalis* pristojeva Slovenci k narodnim rastlinam, vendar je dobro na kratko opisati njegove lastnosti. V kuhinji ga na žalost prereditko uporabljamo. Dodajamo ga k divjačini, imeniten je tudi za pečenke in pečeni krompir. Roz-

marin je zimzelena trajnica in tudi okrasna rastlina, ki jo razmnožujemo z delitvijo ali spomladi s podtaknjenci. V vrtu je najbolj primerna za žive meje ali pa kot samostojni grmič v atrijskih oziroma dvoriščnih vrtovih. Rozmarin je primeren zoper napenjanje, pri jetrnih, ledvičnih boleznih ter srčnih slabosti.

SIVKA ali **LAVENDEL** — *Lavandula angustifolia* služi predvsem kot dišava za kolonjsko vodo ter zoper molje, kot nalivke skupaj s pelinom pa za kopanje. Blažilno deluje zoper revmo ter protin. Sivka je imenitna trajnica za okras vrtov, v kombinaciji z ostalimi trajnicami ali pa kot samotnica, nako lepa pozimi kot poleti.

SETRAJ — *Satureja hortensis* dodajamo omakam, juham ter mesu. Je enoletnica. Sorodna tej je trajna *Satureja*, ki je ena najbolj značilnih rastlin na Krasu. Ustvarja značilni vonj po gmajni. Raste na kamnitih revnih tleh. Je zelo iskana rastlina za razne destilate.

TIMIJAN — *Thymus vulgaris* služi podobno kot majaron za omake, klobase, ribe in zelenjavne jedi. Primeren je kot dodatek k vodi za kopanje ali pa k vodi za umivanje glave. Trajnica iz vrste timijana je čislana pokrovna rastlina, ki jo uporabljamo za prekrivanje manjših površin, posebno tistih ob podpornih zidovih, na katerih se lepo razširi.

ZAJBEL — *Salvia officinalis* je že iz davnine znan kot dišavnica in zdravilna rastlina. Kot seme ga posadimo spomladi, sicer ga razmnožujemo z delitvijo grmička. Pozimi često pozebe do tal, a spomladi hitro nanovo požene. Sušimo peclje z listi in cvetjem. Primeren je za pečenke in zelenjavne juhe. Zdravilna moč žajblja je znana zlasti zoper vnetja grla in pri prebavnih motnjah. Žajbelj je trajnica in podobno kot lavendel in timijan odlična okrasna rastlina v terasnih in dvoriščnih vrtovih.

ŠPORT MED NAŠO MLADINO

11. SLOVEJSKE ŠPORTNE IGRE

Na nočnem orientacijskem pohodu zmagala ekipa tabornikov

Nočnega planinsko-orientacijskega pohoda v okviru SSI se je letos udeležilo kar 22 ekip s skupno 111 tekmovalci obeh spolov, kar pomeni, da je ta panoga med našo mladino zelo priljubljena. Zmagala je odnesla B ekipa RMV pred Č ekipo Poleta, Škamperla in rojanskim Domom.

V odbojki zmagala Poleta med mladinci in mladinkami, Cankaria pa med člani

V odbojškem turnirju letošnjih SSI so Openci odnesli kar dva naslova. Zmagali so med mladinkami in med mladinci. Mlada openska dekleta so v finalu premagala Zarjo v zelo izenačeni in napeti tekmi z 2:1 (7, —14, 12).

Zmagovito ekipo Poleta so sestavljale: Pečar, Kalan, Hrovatin, Artač, Cunja, Švagelj, Suhadolc.

Tudi med mladinci so po ostri in tehnično zelo veljavni igri s Krasom zmagali Openci. Rezultat finala: Polet - Kras 3:2 (—15, 7, —14, 14, 5). Tako mladinke kot mladinci so igrali izredno požrtvovalno in s pokazano igro resnično presenetili. Dokazali so, da imamo Slovenci v tržaški okolici odličnega odbojškarskega naraščaja, kar nam daje dobre upes za bodočnost.

Finale med člani pa je dokazalo, da je dosegla slovenska odbojka v zamejstvu že izredno tehnično raven. Tradicionalna nasprotnika Cankar in Škamperla sta pripravila številnim navijačem pravi športni užitek. Zmagal je Cankar s 3:1 (15, 12, —8, 19) po izredno dramatični borbi za vsako točko. Najlepsi in najbolj razburljiv je bil zadnji set, v katerem so znani odbojkarji kot so Sergij in Valter Veljak, Jurkič, Neubauer in Plesničar pokazali vse svoje znanje.

Tudi ostali so dali vse iz sebe in nam predvajali gotovo doslej najbolj kvalitetno odbojškarsko srečanje vseh dosedanjih slovenskih športnih iger.

Za Cankar so nastopili: Sergij, Klavdij in Valter Veljak, Neubauer. Vitez, Bolčina, Kuferšin.

Sokol najboljši v ruskem kegljanju

V ruskem kegljanju, ki ga je v Padričah organiziralo SZ Gaja, je prvo mesto odnesla ekipa Sokol A v postavi: Josip Širca, Josip Grobiša in Drago Širca. Drugi je bil Repen, tretji pa Kras.

NAGRADNI RAZPIS ZA ČRNO-BELE FOTOGRAFIJE

Kulturni krožek v Cordenonsu (Pordenone) je objavil nagradni razpis, že tretji po vrsti, za črno-bele fotografije amaterjev in poklicnih fotografov o poljubni temi. Izključene so le fotografije, ki so bile prikazane že na drugih razstavah. Razpisana pa je posebna nagrada za portrete. Fotografije morajo biti natisnjene na papirju brez roba in manjša stranica mora znašati vsaj 18 cm. Vsak udeleženc lahko pošlje največ pet fotografij in vsaka fotografija mora nositi geslo, ki mora biti ponovljeno v zaprti kuverti. Na kuvertu pa je treba napisati ime, priimek in naslov udeleženca. Priložiti je treba znamke za vrnitev slik.

Nagrade so v obliki pokala »Cohors naonis«, diplom, plaket in medalj v pravem zlatu, srebru in bronu. Razpisane so tudi nagrade raznih ustanov in podjetij. Fotografije je treba poslati do 12. ure 30. oktobra na naslov: Segreteria del concorso fotografico - Piazza della Vittoria, 13 - 33084 Cordenons (Pordenone).

DVOJEZIČNO ŠOLSTVO NA KOROŠKEM SPET OGROŽENO?

Pod naslovom »Se pripravlja spet napad na dvojezično šolstvo?« je objavil koroški tedenik »Slovenski cestnik« naslednji članek, ki kaže vznemirjenost koroških Slovencev zaranovega ogražanja tistega, kar je še ostalo od dvojezičnega osnovnega šolstva v deželi:

Iz poročil v dnevnem tisku je razvidno, da se je koroška deželna vlada na svoji seji v torek bavila tudi z vprašanjem dvojezičnega šolstva na Koroškem. Šlo je za interpelacijo FPO-jevskih poslancev, ki so 22. maja letos v parlamentu na Dunaju nastopili proti zakonitemu določilu, po katerem morajo vodje in učitelji na dvojezičnih šolah na južnem Koroškem imeti učno usposobljenost za slovenščino. Do navedene interpelacije v parlamentu je prišlo na podlagi resolucije, ki jo je na svojem občnem zboru 26. aprila tega leta sprejel koroški »Heimatdienst«.

Kakor je slišati, so se glede »reševanja« tega vprašanja pojavili med Dunajem in Celovcem spet različni pogledi, kakor si očitno tudi še niso edini glede pristojnosti. Pač pa izgleda, da so tako na državni kot na deželni ravni prepričani o »potrebi« rešitve, saj končno prihaja tozadevna zahteva tudi tokrat iz krogov, ki so si v narodnostni politiki na Koroškem že vedno z uspehom lastili odločilno besedo.

Slovenska prosvetna zveza priredi v nedeljo, 12. oktobra ob 17. uri v Kulturnem domu v Trstu

KONCERT GODB NA PIHALA

Posamezno in skupno bodo nastopile godbe iz Doberdoba, Nabrežine, Proseka in Trebč.

Ne enemu in ne drugemu pa verjetno ne pride na misel, da bi se pozanimal za mnenje tistih, za katerih življenjska vprašanja gre — to je neposredno prizadete slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem. Pa kaj bi se temu čudili, saj takšna je koroška stvarnost, ki je ne oblikujejo lepe izjave na uradnih mestih, marveč slaba dejanja nepopoljšljivih šovinistov.

Nemški volivci so odklonili desno in levo skrajnost

(nadalj. z 2. strani)

so nosili konservativci kite). S tem so se hoteli prilizati mladini, češ da so proti »starinam« in s tem proti konservativizmu. Toda rezultat je bil ta, da so se, s takimi gesli, zamerili svojim starim volivcem, ki so rajši volili krščanske demokrate ali socialiste, niso pa si pridobili mladine in njihovi glasovi so padli za dobro tretjino, od 9,5 odst. l. 1965 na 5,8 odst.

Kljub tako hudemu porazu pri volitvah ima zdaj liberalna stranka dejansko v rokah ključ do bodočega položaja in že prvo noč so začeli telefonirati na osrednji sedež laberalcev tako iz vodstva krščanskih demokratov kot iz vodstva socialnih demokratov. Oboji bi radi sklenili koalicio z liberalci, da bi si zagotovili vladu. Situacija je torej v bistvu čisto absurdna, da bo najmanjša stranka v parlamentu, ki je bila povrh na

F.J. * 4 S M R T V POMLADI

»O svojem prijatelju Kosu. Rad bi vam še enkrat povedal, da je on popolnoma nedolžen pri vsej stvari. Jaz sam sem ga obiskal in ga prosil, naj me vzame začasno na stanovanje, ker nisem imel kam iti. On in žena sta bila dobra z menoj in zares mi nikoli nista niti omenila ničesar o komunizmu. Ali boste izpustili tudi njega?«

»To bomo šele videli«, je dejal oni. »Z njim smo imeli že večkrat opravka in ne samo zaradi skrivanja ilegalcev, ampak tudi zaradi letakov in širjenja komunistične literature. Moramo ga začasno še pridržati, da ga malo bolj natančno izprašamo. Če se bo izkazalo, da ni tokrat nič posebnega, ga bomo pač izpustili. Vsekakor dobro vemo, da se je tudi zadnji čas sestajal z drugimi znanimi komunisti. Ti pa so sovražniki naše državne ureditve in socialnega reda.«

»Njegovo ženo zelo skrbi zanj... In razen tega ni prav zdrava, vem... In tudi težko živita...«
Onemu je nevolja preletela obraz in mu ga za hip čudno spacičala.

»Vse to vemo. In to ve tudi sam. Zato bi pametno storil, če bi skrbel bolj zase kot za druge.«

Tine ni vedel, kaj naj še reče.

»Ali se smem posloviti od njega?« je vprašal.

»Lahko... Pustite, da se poslovi od Kosa. A nič več!« je naročil agentu v civilu, ki je spet stal pri vratih.

Kos je še vedno sedel v prejšnji sobi in debeli policaj ob njem. Tudi nad njim je bdel na sliki kralj Aleksander s svojim sladkobnim izrazom in kljukastim nosom.

»Izpustili so me... Gotovo bodo tudi tebe... Nič posebnega nimajo proti tebi«, je rekel Tine in se čutil rahlo v zadregi.

Kos je vstal in mu močno stisnil roko.

»Vesel sem, da so te izpustili. Sicer pa so te morali, saj nisi ničesar storil... Pozdravi mi Anico.«

»Bom.«

»In reci ji, da upam, da bom tudi jaz kmalu doma. Morda še danes. Naj se nikar ne gnjavi, da ji ne bo škodovalo.«

»Bom povedal.«

»In reci ji, naj je, da ne bo oslabela.«

»Bom povedal.«

»Dovolj«, se je suho oglasil agent pri vratih. »Konec.«

»Na svidenje!«

Še enkrat sta si stisnila roki, nato je Tine šel, Kos pa se je spet spustil na stol.

»Ali bi lahko zvedel za vaše ime?« je rekel Tine na hodniku agentu v civilu. Iz vprašanja je zvenela sovražnost.

»Lahko. Pišem se Zajšek. Mihael Zajšek. Veselilo me bo, če se bova še srečala«, je dejal agent porogljivo, ne da bi spremenil izraz.

Tine je molčal. Sklenil pa si je zapomniti to ime.

—o—

Težko mu je bilo pri srcu, ko se je bližal Kosovemu stanovanju. Kako bo Anici, ko bo videla, da se vrača sam? Toda našel jo je pri šivanju, kot vedno, in celo nasmehnila se mu je, ko ga je zagledala, čeprav ji je ves obraz izražal tesnobno vprašanje.

»Rudi te pozdravlja. Naročil mi je, naj ti povem, da upa, da bo tudi on kmalu doma.« Malo je pomislil, če naj ji pove Kosovo besede, da bo morda še danes doma. Toda mogoče bi bila preveč razočarana, če se to ne bi zgodilo. Potem pa se mu je oglasila vest. Zakaj ji ne bi povedal vsega, kar mu je Kos naročil zanj? On sam najbolje ve, kaj ji lahko reče in kaj ne.

»Morda se vrne še danes,« je končno pristavil.

»To bi bilo krasno,« je rekla Anica. »Toda nikoli se ne zgodi tisto, kar si najbolj želiš. Nikoli. Prepričana sem, da se tudi tokrat ne bo.« To je rekla brez prave žalosti v glasu, kot da samo ugotavlja neko dejstvo, ki ga ni mogoče spremeniti in se je zato treba vdati vanj.

»A tokrat zares ni storil ničesar, da bi ga mogli zaradi tega obsoditi,« je pristavila. »Le da so se spravili ravno nadenj, kot da je on najnevarnejši med vsemi. Včasih se mi zdi skoro smešno, kako se morejo tako varati v njem, ko pa je v resnici tako dober in še miši ne stori žalega. Dobesedno, ker jo gre zares izpustiti kam na kak vrt, kadar katero ujamem v past. Tudi miš rada živi in ni sama kriva, da je miš pravi. Vse, kar želi, je samo to, da bi se revnim ljudem bolje godilo in da bi bilo za vse malo več svobode. To pa vendar ni nič hudega, ali ne?«

»Po mojem ne. A nekateri najbrž gledajo na to drugače.«

»V resnici bi morali vsi to hoteti, pa bi postalo zares boljše na svetu.«

Ni ji hotel povedati, da ne verjame, da bodo kdaj res vsi to hoteli.

Vstala je in mu ocvrla dvoje jajc, on pa je pripovedoval, kako je bilo na policiji.

(dalje)

Iz Gorlice

ČIŠČENJE GROBOV

Mestno županstvo opozarja, da je dovoljeno počistiti in urediti grobove na mestnem pokopališču in tudi na vseh vaških, ki spadajo pod goriško občino, do 25. oktobra. Po tem dnevu pa ne več, ker bodo občinski uslužbenci čistili vsa ta pokopališča.

POPRAVEK

Umetnik Vladimir Ražen, ki je imel napovedano razstavo v dvorani »Pro Loco« v Gorici v dneh od 1. do 10. oktobra, sporoča, da bo razstava odprta, zaradi tehničnih zaprek šele od 1. do 10. novembra.

volitvah še hudo poražena, dejansko odločila o novi nemški vladi in o nemški notranji in zunanji politiki (pa tudi o gospodarstvu) v bodočih štirih letih.

Politični poznavavci, ki dobro poznajo nemške razmere, menijo, da ne bo več prišlo do koalicije obeh velikih strank. To bo imelo pozitivno stran, ker bo tako ena od obeh velikih strank v opoziciji, s čimer bo dana možnost demokratične alternative vladajoči stranki, namesto da se zbira opozicija okrog desnih in levih ekstremističnih jeder.

Tik pred zaključkom lista se je zvedelo, da sta se socialnodemokratska in liberalna stranka praktično že sporazumeli za sestavo nove nemške vlade. Dogovarjata se le še o porazdelitvi ministrstev. Vendar je pričakovati, da bo ta koalicio zelo krhka, zaradi nasprotstev v liberalni stranki sami, ki lahko privedejo do razkola v njej.